

одиниця кривава помста (менструація як привід для жінки відмовитися від статевого акту) [10; 303] подається у словнику із позначкою *евфем., жарт.*, хоча вона напевно є евфемізмом, скоріш дисфемізмом або дисфемістичним евфемізмом.

Отже, в сучасній науці існують різні точки зору на явище евфемії, що визначають обсяг даного поняття. На наш погляд, не можна обмежуватися лише порівнянням та протиставленням евфемізмів та дисфемізмів, обценізмів, табуованої лексики, криптолалії, тропів, це питання потребує більш глибокого дослідження у співставленні евфемізмів із жаргоном, сленгом, політичною коректністю та дезінформацією. Перспективним видається також дослідження груп маргінальних лексичних одиниць.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ахманова О.С. *Словарь лингвистических терминов. Изд. 2-ое, стереотип.* – М., «Сов. Энциклопедия», 1969. – 608 с.
2. Болдырев Н.Н., Алексикова Ю.В. *Когнитивный аспект эвфемизации (на материале английского языка)* // <http://boldyrev.ralk.info/dir/material/204.pdf>
3. *Большой толково-фразеологический словарь Михельсона* // http://www.slovarik.net/frazeologichesky_slovar_myhelsona/page/ne_k_nochi_bud_skazanopryanuto.6510/
4. Великорода В. Б. *Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові. Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук.* – Львів, 2008. – 19 с.
5. Кантур К.О. *Сучасна англійська мовна евфемістична лексикографія і критерії відбору евфемізмів. Вісник Житомирського державного університету. Випуск 50. Філологічні науки.* – с. 221 – 224.
6. *Лингвистический энциклопедический словарь / под ред. В.Н. Ярцевой.* – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 688с.
7. Манютина О.І. *Лексико-семантичні та функціональні особливості евфемізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі бульварної жіночої прози ХХ – ХХІ ст.) Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук.* – Чернівці, 2009. – 15с.
8. Москвин В.П. *Эвфемизмы: системные связи, функции и способы образования.* // *Вопросы языкознания*, № 3, 2001. – с. 58 – 70.
9. Селіванова О.О. *Лінгвістична енциклопедія.* – Полтава: Довкілля-К, 2010. – 843 с.
10. Ставицька Л. *Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників. Обценізми. Евфемізми. Сексуалізми.* – К.: Критика, 2008. – 454 с.
11. Allan, K., Burrige K. *Euphemisms and Dysphemisms. Language Used as Shield and Weapon.* Oxford University Press Inc., New York, 1991. – 159 p.
12. Holder R.W. *How Not To Say What You Mean. Dictionary of Euphemisms.* Oxford University Press Inc., New York, 2002. – 501 p.

УДК 378.015.3:159.9.018.2

Благодир Н.Ф.

РОЗВИТОК РЕФЛЕКСІЇ ЯК ПРОВІДНОГО МЕХАНІЗМУ САМОРОЗУМІННЯ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

В статтє рассматривается проблема рефлексии как ведущего механизма самопонимания. Автор освещает результаты научного исследования развития рефлексии у будущих психологов.

Постановка проблеми. В найбільш загальному вигляді саморозуміння можна визначити як процес і результат спостереження й пояснення людиною своїх думок і почуттів, мотивів поведінки; уміння виявляти смисл вчинків; здатність відповідати на причинні запитання стосовно свого характеру, світогляду, а також ставлення до себе і до інших людей (Л.С.Виготський, С.Д. Ілляш, Б.В. Кайгородов, А.Б. Коваленко О.Р.Лурія, Ю.М.Орлов, В.В.Столін, Н.В.Чепелева; Г.Л.Лендрет А.Маслоу, К.Роджерс, В.Франкл, З.Фрейд та ін.).

Нами були виділені основні механізми, за допомогою яких здійснюється процес саморозуміння – самоідентифікація, самоставлення та рефлексія.

Когнітивні та емоційні знання про власну особистість людина отримує за допомогою процесів ідентифікації та самоставлення. Проте наявність даних знань ще не вказує на наявність саморозуміння. Процес саморозуміння здійснюється шляхом осмислення когнітивного та емоційного досвіду за допомогою рефлексії.

Знаков В.В. вважає, що успішне саморозуміння можна визначити як осмислений результат спостережень і пояснення людиною своїх думок, почуттів, мотивів поведінки, уміння знаходити сенс вчинків, здатність відповідати на причинні запитання про свій характер, світогляд, відношення до себе і до інших людей, а також про те, як вони його розуміють [4].

За допомогою рефлексії відбувається осмислення нового досвіду, інформації, яку індивід отримує про себе; певних концептосфер, які особистість отримує в результаті ідентифікації, та емоційних ставлень до самого себе, отриманих в результаті самоставлення.

Рефлексія є смислоутворюючим компонентом саморозуміння. Під рефлексію розуміють процес осмислення людиною передумов, закономірностей і механізмів своєї діяльності, соціального та індивідуального способу існування [8].

Рефлексія – це не тільки інтроспекція власної психіки, а й осмислення своєї життєвої програми, принципів світовідношення, цілей, цінностей, вимог, установок, прагнень [8]. Іншими словами – це особливий дослідницький акт, спрямований людиною на себе як суб'єкта життєдіяльності [2].

Дослідження проблеми рефлексії представлено в наукових працях Б.Г.Ананьєва, М.Й.Боришевського, Л.С.Виготського, Н.І.Гуткіної, Д.Б.Ельконіна, С.Д.Максименка, С.Л.Рубінштейна, М.В.Савчина, І.М.Семенова, С.Ю.Степанова, Н.І.Пов'якель, Т.М.Яблонської та ін. [1; 7; 10; 11].

Рефлексія виявляється тоді, коли особистість подумки виділяє себе із сфери буття, життєвої ситуації та оцінює у співвідношенні з моральними еталонами - чи так «Я» живу?

Високий рівень розвитку рефлексії передбачає постійний діалог з собою, спостереження та самоаналіз власних почуттів, вчинків, дій.

На думку Б.В. Кайгородова, у процесі рефлексії відбувається накопичення внутрішнього досвіду, який і дозволяє людині більш ясно, чітко і глибоко зрозуміти саму себе [5].

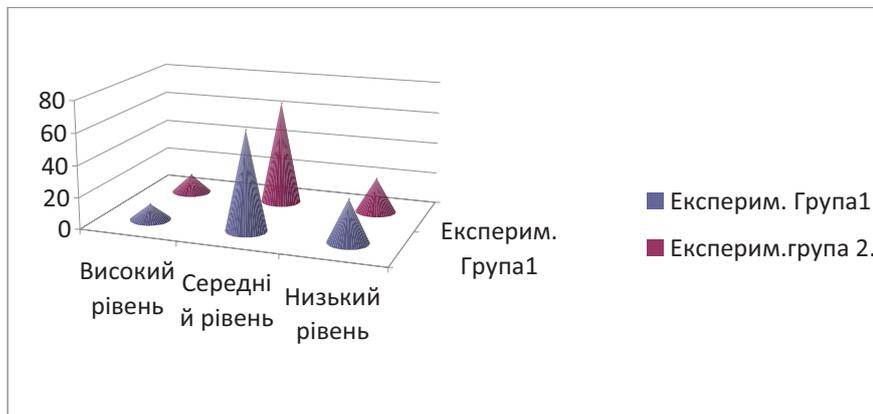
Метою доповіді є висвітлення результатів дослідження розвитку рефлексії, провідного механізму саморозуміння, у майбутніх психологів

Аналіз проблеми дослідження. Дослідно-експериментальна робота виконувалась на базі Інституту соціології, психології та управління НПУ імені М.П.Драгоманова. Об'єктом дослідження стали 200 студентів – майбутніх психологів третього та п'ятого курсів денної форми навчання Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова.

Для дослідження рівнів рефлексії ми використовували опитувальник Карпова А.В. [6].

За результатами дослідження в кожній експериментальній групі було виділено по 3 групи студентів: з високим, середнім і низьким рівнями.

Так, у студентів третього курсу високий рівень розвитку рефлексії відмічений 10%; середній рівень - у 63%; низький рівень - у 27 %. У студентів п'ятого курсу: високий рівень – у 12%; середній рівень - у 66%; низький рівень - у 22 %. Результати дослідження наочно представлені в діаграмі 1.

Діаграма 1.

Динаміка розвитку рефлексії у студентів третього та п'ятого курсів(%)

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, основні механізми, за допомогою яких здійснюється процес саморозуміння – самоідентифікація, самоствавлення та рефлексія. Рефлексія є провідним механізмом саморозуміння.

Ми можемо говорити про позитивну тенденцію збільшення рівня рефлексії в процесі навчання майбутніх психологів. Проте, слід зазначити що число студентів з середнім рівнем рефлексії займає значний відсоток як та третьому так і на п'ятому курсі. Відповідно, необхідним є створення психолого-педагогічних умов, які б сприяли зміні рівня саморозуміння студентів від низького до середнього, а потім від середнього до високого під час навчання у ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА:

- *Виготский Л.С. Собрание сочинений: в 6 т. – М.: Просвещение, 1984. – 374 с., т. 2.*
- *Гуткина Н.И. Личностное развитие в подростковом возрасте: Автореф. канд. психолог. – М., 1983.*
- *Захарова А.В., Боцманова М.Е. Особенности рефлексии как психического новообразования в учебной деятельности // Формирование учебной деятельности школьника. – М., 1982.*
- *Знаков В.В. Психология субъекта как методология понимания человеческого бытия // Псих.журн. 2003. Т.24 №2. с. 95-106 .*
- *Кайгородов В.Б. Самопонимание: миф или реальность – М., Московский психолого–социальный институт, 2000.-184с.*
- *Карпов А.В. Рефлексивность как психическое свойство и методика ее диагностики. // Психологический журнал, 2003, т.24, №5*
- *Пов'якель Н.І. Професіогенез саморегуляції мислення практичного психолога: Монографія. - К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2003. - с.226.*
- *Психологічний словник / Під.ред. В.І. Войтка. – К., 1982.*
- *Словарь практического психолога / Сост. С.Ю. Головин. – Минск: Харвест, 1998. – 622 с.*
- *Степанов С.Ю. Рефлексивная психология и рефлексивная практика // Рефлексивные процессы и творчество. – Ч. 2. Новосибирск: ИФП СО РАН, 1990.*
- *Философский энциклопедический словарь.– М.: Сов. энциклопедия, 1989.– 815 с. , 579.*